

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ISSN 2307-3179 (Print)

ВІСНИК АГРАРНОЇ ІСТОРІЇ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 49-50

Київ - 2024

**ВІСНИК
АГРАРНОЇ
ІСТОРІЇ**

49-50'2024

Науковий журнал

Редакційна колегія:

М.А. Журба (*головний редактор*),
В.А. Вергунов, В.О. Доценко,
М.П. Жолоб, І.А. Коляда, С.С. Падалка,
О.В. Потильчак, В. Сукарев

**BULLETIN OF
AGRARIAN
HISTORY**

Editorial Board Members:

Zhurba M. (*Editor-in-chief*),
Dotsenko V., Koliada I.,
Padalka S., Potylchak O., Sukarev V.,
Vergunov V., Zholob M.

49-50'2024

Scientific journal

УДК 94:63(100)

В 53

DOI: 10.31392/VAN-2024.49-50

Засновник:

– Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

*Свідоцтво про державну реєстрацію:
КВ № 19525 – 9325 Р від 13.11.2012 р.*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і
науки України № 894 від 10.10.2022 р. журнал
включено до Переліку наукових фахових
видань України (категорія «Б») з історичних
наук (спеціальність 032 історія та археологія)

Журнал індексується в міжнародній
наукометричній базі Google Scholar

Офіційна інтернет-сторінка видання:
<https://agrarian-history.com.ua>

Адміністратор сайту:

С. Діхтяр

Адреса редколегії:

03037, м. Київ,
вул. Освіти, 6, каб. 16
тел.: (097) 130-91-96;
e-mail: zholobb@gmail.com

Друкується за рішенням:

Вченої ради історичного факультету
УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 4 від 29.11.2024 р.)

Підп. до друку 23.12.2024

Формат 70 x 108 1/16.

Папір офсет. Друк. різогр.

Ум. автор. арк.: 21,7

Наклад 50 прим.

Друк: ТОВ «ТВОРИ»

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну
відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат, економіко-статистичних даних, імен та інших
відомостей.*

ЖІНОЧА ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ В ІНДІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Мальований Олександр Олексійович

кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії та археології,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: o.o.malovanyi@npu.edu.ua
<http://orcid.org/0009-0005-1421-7731>

Тадеуш Анастасія Юрїївна

студентка магістратури,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: 23if.a.tadeush@std.udu.edu.ua

***Анотація.** У статті актуалізовано, що на початку ХХІ століття жіноча політична участь в Індії зазнала значного розвитку, хоча досі залишається предметом дискусій та викликів, пов'язаних із патріархальними структурами та соціально-економічними бар'єрами. Жінки почали відігравати більш помітну роль на різних рівнях політичної системи, що є результатом як законодавчих ініціатив, так і зростання громадянської активності. Впровадження квот для жінок на місцевому рівні стало важливим кроком у збільшенні їхньої присутності в політиці. Попри позитивні зміни, жінки в Індії досі стикаються з численними перепонами на шляху до повноцінної політичної участі. Це включає соціокультурні норми, що обмежують їхні можливості, а також дискримінацію та насильство у політичній сфері. Патріархальні структури, які домінують у партійній системі, часто стають бар'єром для жінок, обмежуючи їх доступ до політичного впливу на вищих рівнях. Дослідження показують, що навіть за умови формального доступу до влади жінки часто не мають реальних можливостей для впливу на процеси прийняття рішень.*

***Ключові слова:** Індія, сучасна політика, політична система, політична активність, топ-політика, жіноча роль.*

Постановка проблеми. Історично роль індійської жінки в сім'ї, громаді та суспільстві загалом визначалася взаємодією кількох чинників, таких як кастовий і гендерний розподіл праці, класове походження, географічне положення та етнічне походження конкретної громади/племені. Наприклад, жінки, в яких панувала арійська культура, мали набагато жорсткіший контроль над сексуальністю, народжуваністю та працею. Жінкам у дравідійській культурі доводилося стикатися з відносно менш жорстоким патріархатом. Протягом останніх 5000 років на статус індійської жінки також вплинули різні релігії – індуїзм, джайнізм, буддизм, іслам, сикхізм, християнство та зороастризм.

Зрештою, доцільно наголосити на тому факті, що жінки в Індії повинні намагатися досягти більш збалансованого представництва чоловіків і жінок у політиці та намагатися вирішити проблему «дефіциту демократії», що призводить до низького представництва жінок, а також у позиції прийняття рішень. Окрім вимог

щодо квот/резервування однієї третини для жінок у законодавчих органах, жінки повинні вимагати достатніх квот на міністерських посадах чи реальних посадах при владі. Жінки повинні потрапити на посади прийняття рішень будь-якими можливими засобами. Без відповідних повноважень щодо прийняття рішень і контролю на всіх рівнях досягнення, яких досягли жінки, надто легко ігноруються та знищуються.

Усі важливі економічні та політичні рішення в Індії (якщо на те пішло, у всьому світі) приймаються без участі жінок. Жінки також повинні мати політичну владу на посадах прийняття рішень. Сильна група жінок у політиці може змінити ситуацію, привносячи жіночу точку зору в усі питання політичного порядку денного: закордонні справи, економіка, торгівля, юстиція, армія тощо.

Мета статті – встановити роль жінок у політичному житті Індії на початку ХХІ століття.

Історіографічний огляд. З списку використаної літератури можна виокремити кілька основних напрямків аналізу.

Важливість наукових досліджень, які визначають роль і місце жінок у державному управлінні, підкреслюють такі вчені, як С. Висоцький, П. Гай-Нижник, О. Козуля, І. Кузич-Березовський, О. Луговий, А. Махінко, Т. Мельник. Незважаючи на велику кількість ґрунтовних наукових та науково-практичних робіт у цій області [Petrenko, 2014; Solveih, 2006], багато чинників, які стосуються іноземного досвіду щодо ролі й місця жінок у державному управлінні, ще у недостатній мірі опрацьовані.

Виклад основного матеріалу. Засади гендерної культури індуїстського патріархального сексизму були закладені в канонічних книгах індуїстського права, зокрема – Дхарма-Шастрі та законах Ману. В розділах 5 та 9 Законів Ману сформульовано доволі суворі вимоги до жінки, за якою, по суті, не визнається статус автономного соціального суб'єкта.

У цілому в гендерній культурі індуїзму представлено три блоки культурних моделей відносин між чоловіком і жінкою:

- а) патріархально-сексистська модель, яка є домінантною і розкритою в законах Ману та Дхармашастрі, себто в брахманізмі;
- б) матриархально-геніколатрична модель, представлена в джерелах філософії санх'я;
- в) протоегалітарна модель, яку реалізує буддизм.

Соціально-статусне позиціонування жінок істотно поліпшилося завдяки буддизму. Жінки і чоловіки були рівними в етиці, яка була істотно пом'якшеною в аспекті розширення кількості прав жінок. У той час як патріархальне суспільство і патріархально-сексистська гендерна культура брахманізму залишалися незмінними, в буддійському суспільстві жінки набули більше свободи і розглядалися як незалежні. Жінкам було дозволено ставати монахинями та бути релігійно- і соціально-активними особистостями [Bhasin, 2002].

Ненасильницькі засоби протестних акцій під керівництвом Махатми Ганді забезпечили масову участь жінок у національно-визвольному русі у другій половині ХХ століття. Жінки, члени сімей лідерів Конгресу брали участь у громадських заходах, мітингах, демонстраціях і відчували тюремне життя. Багато сімей дозволяли жінкам йти на політичний ризик, що дозволяло їм з часом стати могутніми лідерами.

Деякі з високоосвічених жінок приєдналися до навчальних закладів, дипломатичного корпусу, органів державної служби, державних і приватних підприємств.

Під час Десятиліття жінок ООН (1976 – 1985) досить довго дослідження щодо жінок і дії щодо жінок рухалися паралельно. Після 1980-х років багато жінок-активісток працювали у відомих дослідницьких установах на умовах субпідряду та позаштатно за зарплату, нижчу від прожиткового мінімуму, оскільки фінансування використовувалося в основному для інституційної розбудови та пільг для осіб, які приймають рішення в установах. Уряд через свої міністерства, як-от праці та зайнятості, сільського розвитку та соціального забезпечення, а також система ООН спонсорували дослідження спочатку для науковців, що могло призвести до ієрархічної ситуації. Водночас із зростанням масової роботи та автономних жіночих груп, які організують кампанії та лобіюють політичні дії, виникла потреба у дослідженні проблеми з точки зору участі.

Більшість жінок, які проявили ініціативу у створенні нових жіночих груп, були вкрай несприятливі до авторитарних структур у сім'ї, освітніх та релігійних установах та суспільстві загалом, оскільки всі вони не давали жінкам критичного мислення та простору для незалежного розвитку, розумові та політично свідомі люди. Тому вони дуже чітко висловилися у своєму підході, що заохочуватимуть кожного члена групи чітко формулювати свої думки та встановлювати тісні робочі стосунки на основі колективних процесів прийняття рішень. Спочатку цей метод виявився дуже ефективним у створенні нових кадрів жінок, які були інтелектуально освіченими, політично сформульованими, добре поінформованими та підтримували одна одну в межах своїх невеликих груп, оскільки не було політичних босів-чоловіків, які б стримували їхню ініціативу та змушували їх гнити лише в звичайна діяльність зі збору коштів, перекладу, друкування, розсилки, прибирання та приготування їжі для членів їхніх політичних груп [Cohen, 2021].

Конституція Індії зробила свідомий радикальний відхід від вікового поганого соціального статусу жінок, надавши їм рівний соціальний і політичний статус. Конституційний рівний статус означає, що кожна доросла жінка, незалежно від її соціального становища чи досягнень, тепер має можливість функціонувати як громадянка та індивідуальний партнер у завданні розбудови нації. З огляду на конституційні зобов'язання, у період незалежності жінки були визнані окремою цільовою групою, і уряд спрямував свої зусилля на інтеграцію жінок у процес національного розвитку. Цей період став свідком далекосяжних змін майже в усіх сферах – політичній, економічній та соціальній.

У незалежній Індії жінки займають важливі політичні та адміністративні посади. Наприклад, Індіра Ганді керувала долею країни на посаді прем'єр-міністра більше 15 років. Жінки також обіймали посади губернаторів, головних міністрів, міністрів у центральних урядах і урядах штатів, голів законодавчих органів, суддів вищих судів і секретарів уряду. Хоча конституційна рівність надається жінкам і жінки займали важливі посади, на практиці до жінок не ставляться належним чином у всіх сферах, включаючи політику.

Розширення прав і можливостей жінок – це процес, у якому жінки контролюють своє життя: встановлюють власні плани, здобувають навички, зміцнюють впевненість у собі, вирішують проблеми та розвивають самозабезпечення. Ніхто не може уповноважити іншого; лише людина може надати

собі можливість робити вибір або висловлюватися. Інститути всередині держави та громадянське суспільство підтримують процеси, які можуть сприяти саморозширенню прав і можливостей жінок завдяки колективним зусиллям жіночого руху.

У другій хвилі фемінізму, яка почалася в середині 1970-х років, освічені жінки середнього класу були активно залучені до різних соціальних рухів студентів, молоді, робітників, селян, племен, далитів і громадянських свобод, і відігравали центральну роль. Вони ненавиділи патерналізм доброзичливих чоловіків і «благодійну» та «філантропічну» соціальну роботу жінок із вищого класу та оголосили себе борцями за права жінок.

Конвергенція між різними жіночими групами відображає широту громадянської участі жінок в Індії у XXI столітті. Жіночі групи в Індії обрали різноманітні стратегії та форми залучення для вирішення різноманітних проблем, що впливають на повсякденне життя жінок, залежно від організаційної структури їх власних груп, ресурсів і досвіду їхніх окремих членів. Не всі проблеми, які спонукають жіночу активність, мотивуються гендерною дискримінацією, прикладом чого є екологічний рух за порятунок гірських лісів або робітничі рухи проти корумпованих землевласників і недбалості уряду щодо запобігання голоду.

За аналізом офіційного списку політичних партій з квітня 2001 року по січень 2015 року, з 2001 року в Індії з'явилося щонайменше 14 політичних партій, орієнтованих на жінок. П'ять із цих партій брали участь у загальних виборах або вибори до асамблеї штату за останні 15 років, згідно зі статистичними звітами виборів до законодавчих зборів (Лок Сабха) та асамблей штату. Незважаючи на низький рівень успіху (зі 100-відсотковою гарантією заставою, яка втрачається в усіх випадках), більшість із цих партій вижили, і тенденція реєстрації жіночих партій посилилася з роками в країні, де жінок більше немає. понад 11,4 відсотка парламенту.

Згідно зі статистикою Виборчої комісії на всіх виборах до Лок Сабха з 1952 року жінки перемагали з більшою часткою, ніж чоловіки. Графік даних за 1957 – 2019 роки наочно це ілюструє.

Жінки-представники від союзних територій і штатів у законодавчих зборах і їх відсоток

№ п/п	Штат	Всього членів	Чоловіки члени	жінки члени	жінки відсоток
1.	Андхра-Прадеш	175	161	14	08.00
2.	Аруначал-Прадеш	60	56	4	06.67
3.	Ассам	126	118	8	06.35
4.	Біхар	243	217	26	10,69
5.	Чхаттісгарх	90	77	13	14.44

6.	Делі	70	63	7	10.00
7.	Гоа	40	38	2	05.00
8.	Гуджарат	182	169	13	14.07
9.	Харьяна	90	81	9	10.00
10.	Гімачал -Прадеш	68	64	4	05.88
11.	Джаркханд	81	71	10	12.34
12.	Карнатака	224	214	7	03.12
13.	Керала	140	133	7	05.00
14.	Мадья-Прадеш	230	213	17	07.39
15.	Махараштра	288	264	24	33.08
16.	Маніпур	60	58	2	33.03
17.	Мегхалая	60	57	3	05.00
18.	Мізорам	40	40	0	00.00
19.	Нагаленд	60	60	0	00.00
20.	Одіша	147	134	13	08.84
21.	Пончічеррі	30	26	4	13.33
22.	Пенджаб	117	111	6	5.12
23.	Раджастхан	200	176	24	12.00
24.	Сіккім	32	29	3	09.37
25.	Таміл Наду	225	204	21	33.09
26.	Телангана	119	113	6	05.04
27.	Трипура	60	55	5	33.08
28.	Уттар-Прадеш	398	356	42	10.55
29.	Уттаракханд	70	65	5	14.07
30.	Західна Бенгалія	294	255	40	13.6
Всього		4019	3678	339	8.43

Представництво жінок у всіх сферах політичної та адміністративної діяльності є дуже низьким. Ще належить пройти довгий шлях у покращенні політичного статусу жінки як виборця та особи, яка приймає рішення. Явними причинами такого становища є низький рівень грамотності жінок, відсутність впевненості, низький рівень адміністративних навичок, низький економічний і

соціальний статус, традиційне ставлення та сприйняття суспільства, а також сім'ї, надмірне втручання чоловіків, низька зацікавленість у політична діяльність, корупція на високому рівні та злочини в політиці.

Недостатній результат Індії щодо представництва жінок яскраво засвідчує Глобальний індекс гендерного розриву за 2021 рік Всесвітнього економічного форуму, де вона опустилася на 28 позицій, посівши 140 місце серед 156 країн. Індія посідає третє місце в Південній Азії, випереджаючи лише Пакистан і Афганістан, а також Бангладеш, Непал, Шрі-Ланка, Мальдіви та Бутан. Найбільший спад спостерігається в субіндексі розширення політичних можливостей, де Індія посідає 51 місце, опустившись з 18 в 2020 році [Gupta, 2020].

У жінок середнього та вищого класів є кращі можливості для отримання освіти та працевлаштування. Жінки стають традиційними чоловічими бастіонами, і відбулася масова професійна диверсифікація у верхніх ешелонах владних структур, а також у таких професіях, як лікарі, юристи, дипломовані бухгалтери, архітектори, інженери та науковці. Загальна обізнаність державних і недержавних організацій щодо прав жінок зростає. Високоосвічені жінки піднімаються на вищі ешелони владних структур в адміністрації, судочинстві, корпоративному світі, політиці та освітніх установах. Статистичний профіль жінок в Індії надає щорічний звіт про просування жінок у сферах освіти, працевлаштування, участі в політичному житті, посад у системі кримінального правосуддя та входження до органів прийняття рішень. Це також викликало величезну тривогу серед індійських чоловіків, яка проявляється у насильстві над жінками та женоненависництві у повсякденному житті.

Перелік проблем, з якими стикаються жінки в сучасному індійському суспільстві, справді довгий. У нації, яка обіцяє просувати різноманітність у вірі, мовах і способах життя, дедалі частіше спостерігається більша агресія у визначенні «правильної» поведінки, яка набуває особливих характеристик стосовно жінок. Існує спроба представити однорідне поняття нації, національності, а також індійської жінки. У той час як політичні формування активно пропагують такі різкі твердження з моральним підтекстом, медіа та ринок відіграють свою роль у їх визначенні. Такі гомогенізовані «основні» артикуляції прагнуть маргіналізувати та позбавити легітимності плюралістичні дискурси, тим самим загострюючи виключення та заперечення як у культурній, так і в політичній сфері. Ізоляція та маргіналізація жінок є загальною схемою, що поширюється на релігії, громади та регіони, створюючи проблеми як на індивідуальному, так і на суспільному рівні [Lynn, 2004: 105].

Ці проблеми не можна сприймати окремо від держави, її політики та мінливих умов взаємодії між державою та її громадянами. Вихід держави з публічної сфери на користь приватної сфери в останні десятиліття також знаменує відхід від фундаментальних проблем добробуту. Зменшення інвестицій у соціальні та суспільні блага в ім'я скорочення бюджетного дефіциту серйозно вплинуло на навчальні заклади, а також на здатність громадян відстоювати свої права. Відмова від універсальних зобов'язань, що супроводжується припиненням субсидій та підтримки, призвела до зростання тягаря, що лягає на бідних, особливо на жінок. Відбулися зміни в характері судової влади, навіть якщо переважають гендерні упередження. Дедалі частіше використання військових і воєнізованих сил проти

громадян і народних рухів породило гострий конфлікт у досягненні демократичних цілей.

Жіночий рух протягом останніх кількох десятиліть брав участь у дебатах щодо цих питань з безлічі місць. Вивчаючи вплив глобалізації, він критично розглядав процеси формування політики, щоб стверджувати, що їх необхідно демократизувати разом із змістом політики. У той час як численні конфлікти передбачають державний устрій і суспільство зі значущим громадянством, феміністки по-новому дивляться на досвід у цій сфері, переосмислюють деякі старі питання та шукають нових альянсів перед обличчям викликів, що виникають.

Жінки є головними учасниками нової боротьби сучасності; вони кидають виклик новим формам патріархатів і прагнуть створювати ширші альянси та будувати альтернативи. Жінки стикаються з конфліктами та протистояннями не лише з боку держави. Він присутній навіть у родині, касті, релігійних та етнічних групах, у професійних установах, у регіональній боротьбі та інших просторах. Вони переживають конфлікт як частина колективів як ззовні, так і зсередини. Вони стають об'єктами сексуального насильства в сім'ях, у кастових і суспільних конфліктах і в ситуаціях державних репресій. Соціальні зміни та радикальні політичні рухи інколи є місцем для кидання виклику традиційним гендерним ролям і нормам; водночас, однак, породжуються нові форми маргіналізації. Держава стає все більш співучасником цих процесів маргіналізації, які сьогодні присутні більше у своїй репресивній, витягаючій та привласнюючій ролях, ніж у покращувальній ролі надання конституційних гарантій [Chakravarti Uma, 2003, p. 77].

Покращення можливостей жінок у сфері прийняття рішень вимагає довгострокових стратегій. Вони мають бути систематичними та спрямованими на те, щоб кинути виклик існуючим структурам. Необхідні конкретні заходи для усунення багатьох перешкод, які ускладнюють процес участі. Слід розробити нові стратегії та механізми для розширення доступу жінок до керівних посад у різних структурах політичної влади. Деякі з цих механізмів можуть бути встановлені урядом, наприклад квоти, тоді як інші повинні виникати в результаті колективних дій жінок. Деякі такі стратегії можна викласти так:

– Жінки-представники мають сформувати «критичну масу», щоб діяти як група тиску в законодавчому органі. Критична маса жінок у політиці може поставити на порядок денний питання, що викликають важливе занепокоєння для жінок, якими часто нехтують або відсувають на другий план, наприклад, контрацепцію, аборти, насильство щодо жінок, гендерна дискримінація, відпустка по вагітності та пологах, догляд за дитиною тощо, оскільки жінки-законодавці більш чуйні, ніж чоловіки, на потреби всіх осіб у суспільстві.

– Розробляти, запускати та просувати громадські кампанії, щоб попередити громадську думку про корисність і переваги для суспільства в цілому збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень.

– Жінки повинні створити власні політичні партії, такі як ті, що існують у Канаді, Німеччині, Ісландії, Нігерії, на Філіппінах, в Росії та Іспанії. Групи підтримки жінок повинні бути сформовані по всій країні, щоб працювати як лобістські групи спільно з політичними партіями. Їхніми цілями має бути збільшення участі жінок у політичному житті на різних рівнях влади та підтримка жінок, які прагнуть брати участь у політиці.

– Жінки повинні організовувати та створювати мережі на різних рівнях, щоб впливати на процес прийняття рішень. Існує велика потреба у збільшенні солідарності між жіночими групами заради інтересів жінок.

– Створення жіночого тіньового кабінету, як це було у випадку з чеськими жінками. Соціал-демократична партія Чехії вже давно має внутрішню квоту в 35 відсотків жінок у всіх партійних органах, а також має жіноче бюро. Але коли кілька років тому він став Урядом, жодної жінки в Кабмін не було призначено. Жінки негайно сформували тіньовий кабінет, щоб показати, що жінок рівно стільки ж, скільки чоловіків, кваліфікованих для керівників відділів.

– Розширення освітніх можливостей для жінок, більш широке визнання їхньої неоплачуваної праці, ширше представництво у виборчій політиці, законодавчі та правові механізми для захисту їхніх прав і рівних можливостей для участі в процесі прийняття рішень – це деякі інші речі, які посилять процес розширення прав і можливостей [Chitgorekar, 2002, p. 140].

Існує незліченна кількість нових спрямувань з різних класових і кастових позицій, які трансформують феміністичне поле, нові заперечення патріархату, а також заперечення нормативного фемінізму. Якщо розглядати соціальний порядок як серію структур, що перекриваються, то можна побачити, що ці структури мають бути зібрані за допомогою різноманітних втручань. Їхні кордони є пористими, соціальний порядок крихким, і кожна структура постійно дестабілізується іншою за її межами. Отже, як і будь-яка інша структура влади, патріархат також має зовнішню сторону, що робить можливими різні види протестів, які постійно її підривають [Menon, 2012, p. 89].

Гендерне визначення громадянства вимагає від нас поставити під сумнів і оскаржити той факт, що громадянство, нібито публічна ідентичність, виробляється та опосередковується нібито приватною гетеросексуальною патріархальною родиною. Таким чином, феміністична думка визнає патріархальну сім'ю основою вторинного статусу жінки в суспільстві, а отже, і феміністське гасло «Особисте – це політичне». Тобто те, що вважається «особистим» (спальня, кухня), має бути визнано повністю зануреним у владні відносини зі значними наслідками для того, що називається «громадським» (власність, оплачувана робота, громадянство), і, отже, це «політичне» [Menon, 1999, p. 480].

Висновки. У підсумку можна стверджувати, що на початку XXI століття жіноча політична участь в Індії зазнала значного розвитку, хоча досі залишається предметом дискусій та викликів, пов'язаних із патріархальними структурами та соціально-економічними бар'єрами. Жінки почали відігравати більш помітну роль на різних рівнях політичної системи, що є результатом як законодавчих ініціатив, так і зростання громадянської активності.

Впровадження квот для жінок на місцевому рівні стало важливим кроком у збільшенні їхньої присутності в політиці. Зокрема, 73-та та 74-та поправки до Конституції Індії, прийняті у 1993 році, запровадили резервування 33% місць для жінок у панджяті (місцевих сільських органах самоврядування) та муніципальних органах влади. Цей захід допоміг залучити жінок до участі у прийнятті рішень на місцевому рівні, що значно збільшило їхню видимість у політичному житті на початку XXI століття.

Питання про розширення квот на рівень парламенту стало предметом жвавих політичних дебатів. Законопроект про резервування місць для жінок у Лок Сабха (нижній палаті парламенту) та державних законодавчих зборах був вперше запропонований у 1996 році, проте його ухвалення стикається з опором. На початку XXI століття цей законопроект став символом боротьби за політичну рівність жінок в Індії, хоча його прийняття залишається невирішеним питанням.

Упровадження квот сприяло появі великої кількості жінок-лідerek у сільській місцевості, які почали активно займатися соціальною та політичною діяльністю. Це, в свою чергу, створило простір для боротьби з проблемами, що стосуються жінок, такими як охорона здоров'я, освіта та соціальні послуги. Хоча багато з цих жінок зіштовхуються з проблемами, як-от недостатній доступ до ресурсів або домінування чоловіків у політиці, їхня присутність у владі поступово змінює уявлення про роль жінок у суспільстві.

Попри позитивні зміни, жінки в Індії досі стикаються з численними перепонами на шляху до повноцінної політичної участі. Це включає соціокультурні норми, що обмежують їхні можливості, а також дискримінацію та насильство у політичній сфері. Патріархальні структури, які домінують у партійній системі, часто стають бар'єром для жінок, обмежуючи їх доступ до політичного впливу на вищих рівнях. Дослідження показують, що навіть за умови формального доступу до влади жінки часто не мають реальних можливостей для впливу на процеси прийняття рішень.

Важливу роль у просуванні жіночої політичної участі відіграють громадські організації та соціальні рухи, які сприяють підвищенню обізнаності жінок щодо їхніх прав та можливостей. Ці організації надають жінкам підтримку та можливість для лідерства, створюючи мережі взаємодії та обміну досвідом. Участь у таких організаціях сприяє зростанню жіночого активізму та дає можливість протидіяти традиційним гендерним стереотипам.

На початку XXI століття жіноча політична участь в Індії розвивається, проте залишається значно обмеженою впливом соціально-культурних та політичних факторів. Прогрес, досягнутий завдяки законодавчим ініціативам, підкріплюється зростанням громадянської активності та підтримкою міжнародних організацій. Проте для подолання наявних перешкод необхідні подальші зусилля з боку держави та суспільства, що сприятимуть розширенню прав та можливостей жінок у політиці.

References

- Bhasin, Kamla, 2002. What is Patriarchy? Delhi: Kali for Women. URL: <https://dullbonline.wordpress.com/2017/08/30/what-is-patriarchy-by-kali-for-women-1993-new-delhi-kamla-bhasin/> [in English].
- Chakravarti, Uma, 2003. Gendering Caste: Through a Feminist Lens. Kolkata: Stree. [in English].
- Chitgopekar, N., 2002. *Invoking goddesses: gender politics in Indian religion*, New Delhi: Shakti Books. Denton. [in English].
- Cohen, Claire, 2016. How 'Spoilt Modern Indian Women' are Busting Sexist Stereotypes on Facebook. URL: <http://www.telegraph.co.uk/women/life/how-spoilt-modern-indian-women-are-busting-sexist-stereotypes-on> [in English].
- Gupta, Sanjeev Kumar, 2020. World of Hijras, Source. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6MSepe1PP40> [in English].
- Lynn, T., 2004. *Female ascetics in Hinduism*, Albany: State University of New York Press. [in English].

-
- Menon, Nivedita, 2012. *Seeing Like a Feminist*, Delhi: Penguin Books. [in English].
- Menon, Nivedita, 1999. *Gender and Politics in India*, New Delhi: Oxford University Press. [in English].
- Petrenko, I., 2014. *Zhinky v istorii Ukrainy [Women in the history of Ukraine]*, Kyiv: TOV "AHRAF HRUP". [in Ukrainian].
- Solveih, Berhman, 2006. Uchast ta povnovazhennia zhinok Pivnichnykh krain u politytsi [Participation and empowerment of Nordic women in politics], *Zhinky v politytsi: mizhnarodnyi dosvid dlia Ukrainy*, Kyiv: NaUKMA, 47-49. [in Ukrainian].

**WOMEN'S POLITICAL PARTICIPATION IN INDIA AT THE BEGINNING
OF THE XXI CENTURY**

Oleksandr Malovanyi

Candidate of Historical Sciences,
Associate professor of the Department of World History and Archeology,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Anastasiia Tadeush

Student,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Abstract. *The article updates that at the beginning of the 21st century, women's political participation in India has undergone significant development, although it still remains the subject of discussions and challenges related to patriarchal structures and socio-economic barriers. Women have begun to play a more prominent role at various levels of the political system, a result of both legislative initiatives and increased civic activism. The introduction of quotas for women at the local level was an important step in increasing their presence in politics. Despite positive changes, women in India still face numerous obstacles to full political participation. This includes socio-cultural norms that limit their opportunities, as well as discrimination and violence in the political sphere. The patriarchal structures that dominate the party system often become a barrier for women, limiting their access to political influence at the highest levels. Research shows that even with formal access to power, women often lack real opportunities to influence decision-making processes.*

Key words: *India, modern politics, political system, political activism, top politics, women's role.*